

11. זה שלי אך לא רק בשבילי

מתבוננים ובונים

שכבה בוגרת

הרציונאל:

"אַרְבַּע מְדוֹת בְּאֶדָם: הָאוֹמֵר שְׁלִי וְשֶׁלְךָ שְׁלָךְ - זוּ מְדָה בִּינוּנִית. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, זוּ מְדַת סְדוּם. שְׁלִי שְׁלָךְ וְשֶׁלְךָ שְׁלִי - עִם הָאֶרֶץ. שְׁלִי שְׁלָךְ וְשֶׁלְךָ שְׁלָךְ - חֶסֶד. שְׁלִי שְׁלִי וְשֶׁלְךָ שְׁלִי - רְשָׁעִי (אבות ה', י").

המשנה מתארת ארבע דרגות ביחס לדברים שלי. הדרגה הגבוהה ביותר היא שלי שלך, ושלך שלך. כלומר, יש לי דברים משלי, אני לא מתבטל - אבל אני חולק את שלי עם זולתי. לא שומר לעצמי. דוגמה טובה לכך לקוחה מבית המקדש:

"בן קטין עשה שנים-עשר דד (ברז) לכיור שלא היו לו אלא שניים... הילני... עשתה נברשת של זהב על פתחו של היכל... נקנור נעשו נסים לדלתותיו והיו מזכירים אותו לשבת. ואלו לגנאי: של בית גרמו - לא רצו ללמד מעשה לחם הפנים, של בית אבטינס - לא רצו ללמד על מעשה הקטורת... בן קמצר - לא רצה ללמד על מעשה הכתב" (יומא ג', י"א).

המשנה מספרת לנו על אנשים שנתנו מעצמם לאחרים - והם מוזכרים לשבח, ואילו אלה ששמרו את חפציהם וסודם לעצמם - מוזכרים לגנאי.

בשיעור זה נלמד להתחלק בדברים טובים שיש לנו ולא להיות צרי עין ולקנא. מידה זו היא אחת ממידותיו של הקב"ה, שאנו מנסים ללמוד מדרכיו ולהידבק במידותיו. הקב"ה כמו נר - נותן מעצמו ומעניק חיים לכל חי, כפי שאומר הפסוק (משלי כ', כ"ז): "נר ה' נְשַׁמֵּת אֶדָם".

המטרות

- התלמידים יחוו את היתרונות ואת המעלות שיש בעין טובה ויפנימו כי עין טובה מקשרת אותנו זה לזה.
- התלמידים ירגישו כי הסתכלות בעין טובה היא חיובית ומקדמת.
- התלמידים ישתפו זה את זה בעין טובה משלהם וילמדו איך עין טובה מביאה לנתינה מתוך שמחה ולא מתוך קנאה.

מבנה השיעור

- פתיחה: לשבח או לגנאי - תלוי במעשיי (מליאה)
- שלב א': שלי שלך, ושלך?? (מליאה)
- שלב ב': זה הטיפ שלי אך לא רק בשבילי (מליאה)
- שלב ג': נר לאחד - נר למאה (מליאה)
- סיכום: עין טובה (מליאה)

ההכנות הנדרשות

- יש להביא נר עבור הפעילות בשלב ג'.
- יש לצלם עותק אחד מהסיפור בסיכום עבור המורה.
- יש לצלם ולגזור את רשימת הטיפים כפול ארבע.

פתיחה: לשבח או לגנאי - תלוי במעשיי (מליאה)

- נבקש תלמיד מתנדב ששמו מורכב מארבע אותיות.
- ניתן לתלמיד ארבעה עטים או עפרונות. נבקש ממנו להחזיק את כולם בבת אחת ברווחים שבין האצבעות, בכל רווח עט אחד או עיפרון אחד. במצב הזה נבקש ממנו לרשום את שמו על דף עם כל ארבעת כלי הכתיבה.
- נספר לתלמידים שהיה אדם שחי בתקופת בית המקדש וקראו לו בן קמצר. הוא היה מסוגל להחזיק ארבעה כלי כתיבה בבת אחת ולכתוב בכל אחד מהם אות אחרת. את סודה של אמנות זו הוא לא היה מוכן לחלוק עם אחרים, והמשנה (יומא ג', י"א) מזכירה אותו לגנאי.
- נשאל את התלמידים: מישהו יודע למה המשנה מזכירה אותו לגנאי? (כיוון שהיה עליו לשתף אחרים ולא לשמור את הסוד הזה לעצמו. הוא לא היה מפסיד דבר ואילו אחרים היו מרוויחים).
- נאמר לתלמידים שמשנה לפני כן (יומא ג', י"א) מוזכרים אנשים לשבח.
- נשאל את התלמידים: בלי שקראנו את המשנה, מי יודע אילו אנשים הוזכרו לשבח? (אנשים שהיו להם תכונות טובות והם חלקו אותן עם אחרים).
- נקרא חלקים מן המשנה: "בן קטין עשה שנים-עשר דד (ברז) לכיור שלא היו לו אלא שניים... הילני... עשתה נברשת של זהב על פתחו של היכל... נקנור נעשו נסים לדלתותיו והיו מזכירים אותו לשבח".
- נספר על בצלאל בן אורי שמלאכת המשכן נקראה על שמו אף שהיו בה שותפים רבים. הוא תרם מעצמו ומהידע שלו ולא שמר אותו לעצמו ולכן זכה שכל המלאכה נקראת על שמו.

שלב א': שלי שלך, ושלך ??? (מליאה)

- נקריא לתלמידים את המשנה ממסכת אבות (ה', י"ד): "ארבע מידות באדם: האומר שלי שלי, ושלך שלך - זו מידה בינונית, ויש אומרים זו מידת סדום. שלי שלך, ושלך שלי - עם הארץ. שלי שלך, ושלך שלך - חסיד. שלי שלי, ושלי שלי - רשע".
- נשאל את התלמידים:
  - כיצד נוהג אדם שהוא חסיד? ("שלי שלך, ושלך שלך")
  - איזו תכונה לפי המשנה היא תכונה שלילית? (תכונתו של הרשע: "שלך שלי, ושלי שלי")

- נסביר בקצרה את העיקרון של המשנה: לכל אדם יש דברים שהם שלו. השאלה היא אם הוא שומר אותם לעצמו או חולק אותם עם זולתו. לפי זה האדם נמדד אם הוא נוהג במידת בינוניות, חסידות או חס וחלילה רשעות.
- נאמר לתלמידים שמיד נשחק משחק המדגים את המשנה ונבין עד כמה חשוב לנהוג במידת חסידות, לא להיות צרי עין, ולשתף את הזולת במה שיש לי.

שלב ב': זה הטיפ שלי אך לא רק בשבילי (מליאה)

- נאמר לתלמידים שכעת נשחק משחק ובו ניתן משלנו לאחרים ונסתכל עליהם בעין טובה.
  - נשחק עם התלמידים משחק: "זה הטיפ שלי אך לא רק בשבילי":
    - נשב במעגל ונתחלק לזוגות.
    - נחלק לכל זוג ארבעה כרטיסים זהים - עם אותה כותרת ועם אותו טיפ (נספח 1).
    - נסביר את המשחק:
- המטרה: שיהיו לכל זוג ארבעה טיפים שונים.
מהלך המשחק: כל הזוגות מסתובבים בכיתה ופוגשים זה את זה. כל זוג שנפגש עושה "החלפת טיפים": הזוג הראשון אומר לזוג השני: "זה הטיפ שלי אך לא רק בשבילי" ונותן לו כרטיס של טיפ. הזוג השני אומר לזוג הראשון את אותו משפט ונותן לו טיפ משלו.
כך ממשיכים להסתובב בכיתה עד שלכל זוג יש ארבעה טיפים שונים. אחד מהטיפים יכול להיות הטיפ שהוא קיבל מהמורה בהתחלה. זוג שיש לו ארבעה כרטיסי טיפים שונים חוזר לשבת במקומו.
חשוב להדגיש: אם לא נותנים טיפ – אי אפשר לקבל טיפ אחר!

- נסיק מסקנות מהמשחק (בעזרת התלמידים):
  - יש לי דברים טובים (למשל טיפים) אבל הם יכולים לעזור לאחרים ולכן אני משתף בהם אחרים. יש לי עין טובה ואני מתחלק.
  - אם לא ניתן ממה שיש לנו ניצור "פקק", המשחק לא יוכל להמשיך. עין טובה יוצרת הרמוניה (השלמה) במציאות.
  - כאשר אני נותן אני גם מקבל בעין טובה, בלי קנאה, חשוב לי שגם לחברי יהיה מה שיש לי.
  - זו הרגשה טובה לחלוק את מה שיש לי עם אחרים.
- נזכיר לתלמידים את המשנה שקראנו בהתחלה ממסכת אבות ונשאל אותם: מה במשחק היה דומה למשנה? (ברגע שבו נתתי את הטיפ שלי נהגתי כחסיד. נכון שאחר כך נתנו לי גם, אך לא נתתי כדי שאקבל)

שלב ג': נר לאחד - נר למאה (מליאה)

- נוציא נר ונשאל את התלמידים: למה הוצאנו דווקא נר? איך הנר קשור לשיעור שלנו? (הנר נוהג מידת חסידות, הוא נותן מעצמו ומעביר לאחר את האור שלו. אין לו רווח מנתינה זו, הוא נשאר עם האור שלו ומפיץ אותו הלאה).

- נכתוב על הלוח: "נר לאחד - נר למאה" (שבת קכ"ב, עמוד א').
- נשאל את התלמידים אם מישהו נתקל פעם בביטוי זה.
- נפרש יחד עם התלמידים את הביטוי: נר אחד יכול להדליק נרות רבים בלי שלו עצמו יחסר כלום. הוא נותן ונותן בלי גבול. יש לו אור ואש אך הוא אינו שומר אותם לעצמו אלא מעביר הלאה ומדליק נרות אחרים.
- נספר על פסוק נוסף הקשור לאותו נושא: "נר ה' נשמות אדם" (משלי כ', כ"ז). הנשמה שלנו משולה לנר של ה', שהוא בוודאי נר אינסופי המעניק שפע רב ללא גבול ובלי לצפות לתמורה. אנחנו צריכים להידבק במידותיו של הקב"ה וללמוד לתת.

סיכום: עין טובה (מליאה)

- נספר לתלמידים מקרה שקורה בכיתה פעמים רבות: המורה שואלת שאלה ומספר תלמידים מצביעים כדי לענות את התשובה. המורה בוחרת אחד והוא עונה תשובה יפה ומדויקת - בדיוק התשובה שגם אתה רצית לענות. איך תרגיש? (מתוסכל, מאוכזב שלא הצלחתי להראות את היכולות שלי, מקנא בתלמיד שענה את התשובה).
- נשאל את התלמידים: אחרי שיעור כזה, שבו ראיתם עד כמה חשוב להסתכל בעין טובה ולשמוח עם הזולת, אתם חושבים שתגובתכם תשתנה?
- נספר לתלמידים את הסיפור הבא:

זה היה במוצאי שבת-קודש בבית מדרשו של האדמו"ר מגור בירושלים. תור ארוך של אנשים חיכה ליד דלת חדרו של האדמו"ר כדי לזכות בברכתו. בין העומדים בתור היה גם הד"ר מרדכי זליפרוינד, מומחה לרפואת עיניים, ומי שטיפל בקביעות בעיני האדמו"ר. כשהגיע תורו נכנס הד"ר זליפרוינד פנימה, "מבקש אני ברכה, ערב צאתי לכינוס עולמי של רופאי עיניים, המתכנס פעם בשנה באירופה", אמר לאדמו"ר. "ומה מטרת הכינוס?", התעניין הרבי. "בכינוס זה מחליפים הרופאים דעות, מספרים על חידושים ותגליות, ומעשירים זה את זה בתחום רפואת העיניים", ענה הרופא. "יש לי שאלה", פנה אליו האדמו"ר: "האם אין חשש שרופא שהגיע לתגלית כלשהי בתחום הרפואי, ימנע מלחשוף אותה לפני עמיתיו הרופאים כדי לשמור את כל הכבוד לעצמו?"

- נערוך דיון עם התלמידים: האם יש לפעמים דברים טובים שאנו שומרים לעצמנו או דווקא מפרסמים אותם כדי שהכבוד וההערכה יגיעו אלינו? למשל: ידיעה על ביקור מיוחד/ טיול/ סוד/ תשובה מסוימת וכו'.
- נמשיך בסיפור:

הרופא התפעל מהשאלה וחשב היטב כיצד לענות, אך האדמו"ר לא המתין לתשובה. "כאשר תגיע לאותו כינוס", הוסיף מיד ואמר, "בקש את רשות הדיבור ואמור לחברך הרופאים כך: רב אחד מירושלים ביקשני לומר לכולכם, כי כשם שאנו, כל המתכנסים כאן, חותרים לשיפור הראייה הפיזית של המטופלים שלנו, כך חובה עלינו לאמץ בקרבנו גישה של 'עין טובה' מהבחינה המוסרית. עלינו להתעלות מעל שיקולים אישיים צרים ולעשות ככל שביכולתנו כדי לקדם את

רפואת העיניים בעולם, לטובת כל בני האדם".

הרופא הקשיב לבקשת האדמו"ר, הפנימם, ולאחר ששמע מפיו דברי פרידה וברכה, הודה לו ויצא מחדרו לכיוון שדה התעופה אל הכנס.

ובכנס עצמו ישבו מאות רופאי עיניים מכל העולם, מצפים לשמוע וללמוד עוד בתחום רפואת העיניים. הד"ר זליפרוינד הקשיב לדוברים, רשם לעצמו אמירות חשובות לצד הערות משלו, אך לרגע אחד לא שכח את בקשת האדמו"ר.

בצהרי היום הוכרזה הפסקה קצרה, ואחריה עתיד היה הד"ר זליפרוינד לשאת את נאומו. הוא חש דריכות והתרגשות.

בגמר ההפסקה הזמין המנחה את הרופא מישראל, והד"ר זליפרוינד ניגש אל דוכן הנואמים. "עמיתיי הרופאים", פתח ואמר. "הקשבתי בעניין רב לדוברים המכובדים, ואף רשמתי לעצמי הערות על כמה מדבריהם. ואולם הפעם אבקש לנצל את הופעתי לפניכם, להעברת מסר חשוב שנתבקשתי למסור לכם על ידי רב חשוב וזקן מירושלים".

למשמע הצהרתו זו, השתררה באולם דממה מוחלטת.

"הרב מירושלים ביקשני להעמיד במרכז דבריי את החשיבות העליונה של 'עין טובה'. מי כמונו יודעים כמה קשה היא התחרות השוררת בתחום עיסוקנו. ובכן, תחרות היא דבר טוב ומפנה, כל עוד אין היא באה על חשבון החולים. אך כאשר הדברים עשויים להשפיע לרעה על המטופלים, עלינו להניח הצדה כל רגש טבעי של תחרות וכל שיקול כלכלי או יוקרתי".

הד"ר זליפרוינד הוסיף להבהיר את דבריו ולהמחישם בדוגמאות הלוקחות מעולמם של המשתתפים בכינוס. על פי השקט והמבטים, ניכר היה כי דבריו עושים רושם רב על השומעים. הוכחה מובהקת לכך, לא איחרה להגיע.

- נשאל את התלמידים: מה לדעתכם תהיה ההוכחה לכך שדברי הפרופסור עושים רושם על השומעים?
- נמשיך את הסיפור:

מיד אחרי הד"ר זליפרוינד הוזמן לשאת דברים פרופסור יוגוסלבי נודע לרפואת עיניים. בצעד נבון הוא ניגש אל הדוכן. "חברים", אמר, "בראשית דבריי אבקש להתודות לפניכם. יש באמתחתי תגלית רפואית חדשה שיעילותה נבדקה והוכחה מעל כל ספק בבדיקות שקיימתי במרפאתי. למען האמת לא התכוונתי לדבר עליה כאן ולחשוף אותה לפניכם, איני צריך להסביר לכם מדוע. אך בעקבות דבריו של קודמי מישראל שיניתי את החלטתי. דבריו החכמים של הרב הזקן מירושלים עוררו בלבי תחושה של הזדהות עם הרעיון העמוק שמאחוריהם ולפיו ריפוי עיני המטופל חייב להתחיל מריפוי עצמי של עיני המטופל. משום כך אספר לכם כעת, בקווים כלליים, על תגליתי. מי שיבקש לשמוע פרטים נוספים, מזומן לפנות אליי אחרי כן באופן אישי".

הופעתו המרשימה של הרופא היוגוסלבי, שבאה בעקבות נאומו של הד"ר זליפרוינד, השפיעה על האווירה בכינוס. הדבר עורר כבוד עמוק ל"רב הזקן והחשוב מירושלים" וגרם קידוש שם שמים.

- נרשום על הלוח את המשפט שאמר הפרופסור היוגוסלבי: "ריפוי עיני המטופל חייב להתחיל מריפוי עצמי של עיני המטופל".

עין טובה ולימוד זכות, שכבה בוגרת,
שיעור 11 – זה שלי אך לא רק בשבילי
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

6

- נשאל את התלמידים: מה פירוש המשפט הזה? ("ריפוי עיני המטופל" - הכוונה לאדם חולה שבא אל רופא עיניים, "חייב להתחיל מריפוי עצמי של עיני המטופל" - הכוונה היא שהמטפל (הרופא) לא יכול להיות צר עין, לא משתף את הזולת בידיעותיו. אם יש לו משהו טוב לחלוק עם הזולת הוא צריך לעשות את זה בלי שיקולים אחרים. גם בחיים שלנו אנחנו צריכים כל הזמן לראות את טובת הזולת ולחלוק עמו דברים טובים שיש לנו. בסופו של דבר אנו לא ניפגע מכך אלא רק נרוויח).
- נשאל את התלמידים: באיזו מידה נהג הפרופסור היוגוסלבי? (מידת חסידות, "שלי שלך, ושלך שלך". הוא חלק את הידע שלו עם אחרים למרות הקושי לוותר ולמרות הרצון לשמור את הידע המקצועי רק לעצמו).
- נאחל לתלמידים שנדע להיות כמו הפרופסור היוגוסלבי שנתן מהעצות שלו והסתכל בעין טובה.

שנה ג' אהבה,
עין טובה ולימוד זכות בשילוב שונות וניהול קונפליקטים

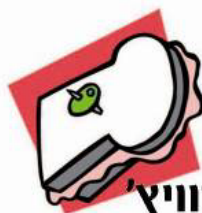

טיפ:

איך לחסוך במים
כשמתקלחים או שוטפים
ידיים או שוטפים כלים?

לסגור את הברז בזמן
שמסבנים.

טיפ:

איך לחסוך שקיות סנדוויץ'
ולגרום לכך שהסנדוויץ' לא
יימעך?
להשתמש בקופסת פלסטיק.

טיפ:

איך להימנע מלשון הרע?
לחשוב אם הייתי מוכן להגיד
דברים אלו בפני האדם שעליו
נאמרו הדברים. אם התשובה
שלילית כדאי לשתוק.

טיפ:

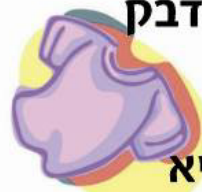
איך להרחיק נמלים?
לשים לידן קו רציף של סודה
לשתייה או מלח. הן לא יעברו
אותו!

טיפ:

איך לעזור בקלות?

לזכור שה' ברא אותנו כדי
להרבות בטוב.

טיפ:

איך להוריד מסטיק שנדבק
לבגד?

לשים את הבגד במקפיא
וכשהמסטיק קפוא לקלף
אותו.

טיפ:

איך לשחרר רוכסן תקוע?

למרוח שעווה על ה"שיניים"
של הרוכסן.

טיפ:

איך להיות בשמחה?
לזכור כי ה' אוהב אותנו

טיפ:

איך ללמוד למבחן?
לחלק את החומר לנושאים לפי הזמן עד המבחן. בסיום נושא לבחון את עצמך על החומר של אותו נושא.

טיפ:

איך לשמור על חדר מסודר?
להחזיר תמיד כל דבר במקום וכך הוא לא מתבלגן.

טיפ:

איך לענות על מבחן אמריקאי?

לפסול תשובות שהן בוודאות לא נכונות וכך להישאר רק עם התשובה הנכונה.

טיפ:

איך לענות על מבחן? לענות קודם על שאלות שיודעים ורק אחר כך לחזור לשאלות קשות יותר.

טיפ:

איך לא לאחר אף פעם? לכוון את השעון שימהר בשתי דקות וכך גם אם "מאחרים" לא באמת מאחרים!

טיפ:

איך לא לשכוח להכין שיעורי בית? קודם להכין שיעורי בית ורק אחר כך ללכת לחברים או לשחק במחשב. לא לדחות את השיעורים אלא לעשות אותם ביום שמקבלים.

טיפ:

איך להוריד כתם חלודה? לטפטף עליו טיפות לימון ולשים בשמש.

טיפ:

איך נר ההבדלה לא יטפטף? לשמור אותו בפריזר.

טיפ:

איך לא לריב עם אחי?
ברגע שמתחילה מריבה
להתרחק או לענות בדיבור
נעים ולא באלימות.

טיפ:

איך להצליח בחיים?
חשיבה חיובית. לחשוב כל
הזמן שטוב לי ושאני מצליח.

טיפ:

איך להתנתק מהמחשב?
להגביל זמן ולתכנת את
המחשב כך שיצפצף או
יתנתק בתום הזמן המוקצב.

טיפ:

איך לקום בבוקר בזמן?
ללכת לישון בזמן ולצ'פר את
עצמי כשאני קם בזמן.

טיפ:

איך לדעת מתי העוגה מוכנה?
לנעוץ קיסם במרכז העוגה.
אם הקיסם יוצא יבש - העוגה
מוכנה.

טיפ:

איך ללבוש חולצה בלי להוריד
את זו שמתחתיה?
מוציאים את השרוולים של
החולצה התחתונה. לובשים את
החולצה העליונה ורק אז מוציאים
את הראש מהחולצה התחתונה.

טיפ:

איך להרגיע פצע או שריטה?
למרוח את המקום עם החלק
הפנימי של קליפת בונה.

טיפ:

איך לא לבכות כשחותכים
בצל?
להקפיא אותו ל-20 דקות
לפני שחותכים אותו.